

Spis treści

Od autora	9
-----------------	---

HISTORIA — KULTURA — METAFORA POWSTANIE NIEKLASYCZNEJ HISTORIOGRAFII

Przedmowa do wydania drugiego	15
Wstęp	29

ROZDZIAŁ I

Zadania epistemologii historii	35
1. Granica imputacji kulturowej	35
2. Problem imputacji kulturowej w historii	36
3. Metafory genezy i rozwoju	38
4. Kulturowa „zasada nieoznaczoności”	40
5. Granice imputacji kulturowej w historii. Historia w kręgu hermeneutycznym	42
6. Idea metafory historiograficznej	47
7. O metaforze językowej	48
8. Nieklasyczne pojęcie metafory	50
9. Metaforyzowanie jako abstrahowanie i modelowanie	51
10. Logiczny schemat i sens retoryczny metafory	52
11. Funkcja heurystyczna metafory	54
12. Geneza i los metafory	55
13. Zadania epistemologii historii	57

ROZDZIAŁ II

Spór o metafory we współczesnej historiografii francuskiej	58
1. Losy jednej metafory: „rewolucja”	58
2. Dygresja o metaforach rozwoju i genezy	60
3. Poznawcza funkcja metafor	63
4. O metaforze „rewolucji” — ciąg dalszy	64
5. Walka metafor we współczesnej historiografii francuskiej	65
6. Odświeżanie klasycznych metafor	67
7. Rewidowanie klasycznych metafor	72

ROZDZIAŁ III

Powstanie historiografii modernistycznej	74
1. Uhistorycznianie ekonomii i ekonomizowanie historii	74
2. Ekonomia w sieci metafor historiograficznych	75
3. Ekonomizowanie historii. Twórcy historii gospodarczej: François Simiand i Ernest Labrousse	79
4. Historia cen — spór o metafory	79
5. Od umiarkowanego do skrajnego modernizmu	87
6. Apologeci kwantytatywnej historii: Pierre Chaunu i Emmanuel Le Roy Ladurie	88

ROZDZIAŁ IV

Modernizm umiarkowany	94
1. Braudelowskie metaforyzowanie świata	94
2. Człowiek w systemie społecznym	97
3. Determinizm w systemie globalnym	101
4. Uhistorycznienie przyrody w systemie społecznym Braudela	102
5. Niepełna globalność	106
6. Procesualny świat	109
7. Metafory umiarkowanego modernizmu	112
8. Scjentyistyczne ujęcie kultury materialnej	116
9. Od geografii historycznej do ekologii historycznej	116
10. Antropologizowanie kultury materialnej	118
11. Kultura materialna a historia globalna	119
12. Kultura materialna jako infraekonomika	120
13. Między „rzeczami” a rzeczywistością myślową	123
14. Wymiar temporalny historiografii modernistycznej	124
15. Dwie przesłanki	125
16. Czas modernistów	127
17. Niewspółmierność metafor historiograficznych	130
18. Odwrót od perspektywy bezpośredniej antropomorfizacji	132
19. W poszukiwaniu metafory syntetyzującej	135
20. Bilans historiograficzny. Nouvelle histoire w wąskim sensie	138

ROZDZIAŁ V

Powstanie niemodernistycznej historiografii	141
1. Antropologia historyczna	142
2. Badania nad mentalité	145
Zakończenie	154

O MYŚLENIU HISTORYCZNYM

Wstęp	159
-------------	-----

ROZDZIAŁ I

Imputacja kulturowa jako model myślenia i badania historycznego	164
1. Prefiguracje imputacji kulturowej	165
2. Antropologiczne inspiracje idei imputacji kulturowej	168
3. Składowe imputacji kulturowej. O zasadzie niesprzeczności. Metafory historiograficzne	170
4. Prawda metaforyczna	176

ROZDZIAŁ II

O stronniczości myślenia historycznego	179
1. O stronniczości kulturowej	181
2. O stronniczości metaforycznej	184
A. Geneza jako metafora historiograficzna	187
B. Metafora człowieka: Jednostkowy Podmiot Sprawczy	192
C. Perspektywa bezpośredniej antropomorfizacji. Metafora człowieka w klasycznej historiografii	194
D. O interpretacji. Interpretacja historyczna	200
E. Interpretacja humanistyczna jako interpretacja historyczna	204
F. O „naturze” generowania czynności przez podmiot	207
3. O stronniczości przygodnej	211

ROZDZIAŁ III

Oblicza myślenia historycznego	216
1. O niektórych stylach historycznego myślenia o zjawiskach religijnych	216
2. Granica i graniczność jako kategorie myślowe. Między definiowaniem a metaforyzowaniem — od Cauchy’ego przez Bachtina do Braudela	229
3. „Widzieć/wiedzieć”. O wyróżnionej roli naocznego świadka w badaniu historycznym	239
A. Widzieć/wiedzieć	240
B. Wiarygodność bezpośredniego świadka	245
4. Źródło historyczne jako alibi realistyczne historyka	248
5. O dwóch stylach uprawiania historii nauki	267
A. Klasyczna i nieklasyczna historia nauki	269
6. Prawda stosowana korporacji historyków	276

7. Przyczynek do problemu prawdy w historii najnowszej	284
A. O niedopełnianiu się dziejów najnowszych	289
B. O kombatanckiej i historycznej perspektywie widzenia dziejów bliższej przeszłości	290
C. O tak zwanej niedostępności źródeł do historii najnowszej	291
8. Perswazja i prawda w dyskursie o polityce	296
9. Tezy o względności historycznej	302
A. Josepha Margolisa definicja względności kulturowej	304
B. Teza Margolisa-Quine'a	309
C. Pałubickiej wzory kultury europejskiej	311
Bibliografia	315
Summary	327